

zeer overzichtelijke inhoud vermeldt hoe we hierin de verhalen kunnen vinden over Stamvader en Stichter, Koningstijd, Patriciërs en Plebejers, de tijd van Camillus, De Stad wordt een Rijk. Achteraan weer een Register van in dit boek voorkomende eigennamen en vreemde woorden, zodat ook hier de leerlingen alles op kunnen zoeken. Terecht merkt de schrijver in zijn 'Tot Besluit' op, dat de laatste tijd de vraag naar populaire boeken over Griekse mythologie en Romeinse sagen steeds groter wordt en dat men niet iedereen die informeert: 'Waar kan ik iets over Lucretia of Coriolanus vinden?', naar Livius kan verwijzen! Daarom is het goed dat dr. Damsté in dit boekje deze oude verhalen heeft bijeengezocht en onopgesmukt en met Romeinse soberheid heeft naverteld. Ook hier had ik weer graag een kaartje van de stad Rome, van Italië en van het Imperium Romanum in gezien.

(wordt vervolgd)

Praktisch-didactische bijdrage (I)

WANNEER u hierbij een voorbeeld wordt gegeven van de behandeling van het nationaal-socialisme in de hoogste klas, dan spreekt het wel vanzelf dat er nog vele andere methoden zijn om de leerlingen dit verschijnsel uit te leggen. Ik houd mij dan ook voor suggesties van collega's aanbevolen. De hier aangehaalde literatuur is in hoofdzaak gekozen omdat ze nuttig materiaal verschaft, dat veelal gemakkelijk in stencilvorm aan een hele klas kan worden voorgelegd.

Als uitgangspunt kan natuurlijk dienen Rosenbergs *Mythus des 20. Jahrhunderts*, evenals *Mein Kampf*; wie echter geen behoefte meer gevoelt deze werken in hun geheel te gaan lezen, kan zijn licht opsteken bij de uitvoerige Fischeruitgave, *Der Nationalsozialismus, Dokumente 1933-1945*, door W. Hofer (nr. 172). Hij vindt hierin het programma van de N.S.D.A.P. uit 1920, talrijke citaten (ik wijs even op p. 88, Hitlers visie op de jeugdopvoeding, en p. 108 en 113, staaltjes van de S.S.-geest) en de gruwelijke ooggetuigeverslagen van de uitroeiing der Joden (p. 300 vv.).

Dit is echter de praktijk der dictatuur en het verdient aanbeveling ook de ideeën van vroegere theoretici erbij te betrekken, omdat daaruit veel beter blijkt door welke conservatieve gedachten de aanhangers bezield waren. Ik geef de leerlingen enige vellen citaten uit *De Vries de Heekelingen*, *Die nationalsozialistische Weltanschauung* (1932) in handen, wat de mogelijkheid schept henzelf de 20ste-eeuwse tegenkrachten tegen de moderne ontwikkeling erin te laten ontdekken. Hoezeer het Duitse nationalisme de voedingsbodem vormde voor deze zgn. revolutie van rechts, kunt u demonstreren met aanhalingen uit H. Pross, *Die Zerstörung der deutschen Politik* (Fischer nr. 264), die

bij 1870 begint (zie m.n. Bley's chauvinisme en afkeer van alle internationale verschijnselen, p. 274-5). Dit boekje is verder onmisbaar als u de resultaten van de verkiezingen sinds 1919 bij de hand wenst te hebben (p. 352). Voorlopers van de antidemocratische tendenzen kunt u voorts aantreffen in de dikke bundel *Europäische Dokumente aus fünf Jahrhunderten*, samengesteld door G. Geisler (Leipzig 1939), vooral p. 715-722 en 848-875. Dit boek kan trouwens voor alle lessen teksten leveren, evenals Guggenbühls *Quellen zur neuesten Geschichte*.

Als illustratiemateriaal voor de persoon van Hitler staat ten eerste A. Bullock, *Hitler, leven en ondergang van een tiran*, ter beschikking, ten tweede Twaalf jaar bij Hitler, confidenties van een particulier secretaresse (bewerking A. Zoller), verder Rauschnig, *Die Revolution des Nihilismus*, met het hoofdstukje *Das Charisma der Führergestalt* (p. 59-61). Ik gebruik ook nog *De Rougemonts Journal d'Allemagne*, vertaald als *Een jaar in het Derde Rijk*, waarin een bijzonder aardig fragment voorkomt over Hitler (Ned. editie p. 69-72), geknipt voor een discussie als u het een klas voorlegt.

Meer in het bijzonder voor de Nederlandse bijdrage tot het nationaal-socialisme raad ik u aan de dissertatie van I. Schöffner over *Het nationaal-socialistische beeld der Nederlandse geschiedenis*, die een overvloed van vakliteratuur verschaft en ook een algemene beschouwing over de leer geeft.

Enigszins dubieuze stof, maar juist daarom weer geschikt om over te discussiëren, is het hoofdstuk *De gedisciplineerde Duitser*, uit *Volkskarakters* van André Siegfried.

F. G. VAN DER POLL

Een toepassing van de semi-concentrische methode

ZONDER te weten van de diepgaande besprekingen der sectie geschiedenis van het C.P.S. betreffende de methode en doelstellingen van ons vak — waarover dhr. J. L. Struyk in het eerste nummer van *Kleio* zulke interessante mededelingen deed — hebben beide ondergetekenden in september 1956 aan het Onze-Lieve-Vrouwe-Lyceum te Breda een poging ondernomen om tot een andere dan de gebruikelijke cursorische opzet van hun onderwijs te komen. Daar die poging ging in de richting, welke in het zoëven genoemde artikel wordt beschreven, kan het hiernavolgende wellicht een bijdrage zijn tot de discussie, die dhr. Struyk geopend heeft.

De reden, die ons bracht tot een andere opzet van het geschiedenisonderwijs aan onze school, was juist die, welke omschreven werd als 'een zeker onbevredigd gevoel over de resultaten' die wij bereiken. De leerlingen zijn nu eenmaal afgrijselijk vergeetachtig!